

Drazí bratři biskupové, drazí kněží a jáhni, zasvěcení muži a ženy a seminaristé, drazí pastorační pracovníci, bratři a sestry, dobrý večer!

Jsem rád, že mohu být mezi vámi a prožívat Světový den mládeže společně s tolika mladými lidmi, ale také sdílet vaši církevní zkušenost, vaše zápasy a naděje. Děkuji Mons. José Ornelasovi Carvalhovi za slova, která mi adresoval; chci se s vámi modlit, abychom se, jak řekl, spolu s mladými lidmi stali odvážnými v přijímání "Božího snu a v hledání cest radostné, velkorysé a proměňující účasti pro církve a pro lidstvo". A to není vtip, to je program.

Ponořil jsem se do krásy vaší země, země přechodu mezi minulostí a budoucností, místa starobylých tradic a velkých změn, zkrášleného svěžími údolími a zlatými plážemi s výhledem na bezbřehou krásu oceánu hraničícího s Portugalskem. To mě přivádí zpět ke kontextu prvního povolání učedníků, které Ježíš povolal na břehu Galilejského jezera. Rád bych se zastavil u tohoto povolání, které podtrhuje to, co jsme právě slyšeli v krátkém čtení nešpor: "Hospodin nás spasil a povolal ne podle našich skutků, ale podle své milosti" (srov. 2 Tim 1,9). Tak tomu bylo i v životě prvních učedníků, když Ježíš, když procházel kolem, "uviděl u břehu dva čluny. Rybáři vystoupili na břeh a prali sítě" (Lk 5,2). Ježíš pak nastoupil do Šimonova člunu a po rozhovoru se zástupy změnil život těchto rybářů tím, že je vyzval, aby vypluli na moře a rozhodili své sítě. Okamžitě si všimneme kontrastu: na jedné straně rybáři vystupují z lodi, aby vyprali své sítě, tj. aby je vyčistili, dobře je uschovali a vrátili se domů; na druhé straně Ježíš nastupuje do lodi a vyzývá je, aby znovu vrhli sítě k rybolovu. Rozdíly vynikají: učedníci vystupují, Ježíš nastupuje; oni chtějí sítě uložit, on chce, aby je vrhli zpět do moře k lovu.

Nejprve jsou tu rybáři, kteří vystupují z lodi, aby vyprali sítě. Tuto scénu má Ježíš před očima a hned se u ní zastaví. Právě začal kázat v nazaretské synagoze, ale jeho spoluobčané ho vyhnali z města a dokonce se ho pokusili zabít (srov. Lk 4,28-30). Opouští tedy posvátné místo a začíná kázat Slovo mezi lidmi, na ulicích, kde se denně lopotí ženy a muži jeho doby. Kristus má zájem přinášet Boží blízkost právě do míst a situací, kde lidé žijí, zápasí, doufají, někdy drží v rukou neúspěchy a nezdary, stejně jako ti rybáři, kteří v noci nic neulovili. Ježíš se laskavě dívá na Šimona a jeho společníky, kteří unavení a rozhořčení perou své sítě, dělají opakující se gesto, automatické, ale také unavené a rezignované: nezbývalo jim nic jiného než se vrátit domů s prázdnými rukama.

Na naší církevní cestě lze někdy zažít podobnou únavu. Vyčerpání. Kdosi říkával: "Bojím se únavy dobrých". Únavy, kdy se zdá, že v rukou držíme jen prázdné sítě. Je to pocit, který je poměrně rozšířený v zemích starobylé křesťanské tradice, které prošly mnoha společenskými a kulturními změnami a jsou stále více poznamenány sekularismem, lhostejností k Bohu, rostoucím odstupem od praktikování víry - a zde hrozí nebezpečí, že do nich vstoupí světskost. A to je často zdůrazněno zklamáním nebo hněvem, který někteří pociťují vůči církvi, někdy kvůli našemu špatnému svědectví a skandálům, které znetvořily její tvář a které volají po pokorném a neustálém očišťování, počínaje výkřikem bolesti obětí, který je třeba vždy přijmout a vyslechnout. Když se však člověk cítí znechucený - a každý z vás si může vzpomenout na chvíle, kdy pocítil znechucení -, hrozí, že vystoupí z lodi a zaplete se do sítí rezignace a pesimismu. Místo toho důvěřujme, že Ježíš stále natahuje ruku, aby podepřel svou milovanou nevěstu. Přinášejme své námahy a slzy Bohu a pak čelme pastoračním a duchovním situacím s otevřeným srdcem a společně

zakoušejme některé nové cesty vpřed. Když se více či méně vědomě necháme odradit, "odejdeme" z apoštolské horlivosti, ztratíme ji a proměníme se ve funkcionáře posvátna. Je velmi smutné, když se člověk, který zasvětil svůj život Bohu, změní ve funkcionáře, pouhého administrátora. Je to velmi smutné.

Jakmile apoštolové sestoupí z lodí, aby si umyli náčíní, Ježíš nasedne do člunu a vyzve je, aby znovu nahodili sítě. Ve chvíli sklíčenosti, "odchodu do důchodu", necháme Ježíše znovu nastoupit do člunu, s nadějí z prvních dnů, s tou nadějí, kterou je třeba oživit, znovu uchopit, znovu oživit. Přichází nás hledat v naší osamělosti a v našich krizích, aby nám pomohl začít znovu. To je spiritualita nového začátku. Nebojte se. Takový je život: padnout a začít znovu, unavit se a pak znovu přijmout radost. Přijměte tuto Ježíšovu ruku. I dnes prochází na břehu existence, aby v nás znovu probudil naději a řekl i nám, jako Šimonovi a ostatním: "Vyplujte na moře a hodte sítě k rybolovu" (Lk 5,4). Když ztrácíme naději, napadá nás tisíc ospravedlnění, proč sítě nehodit; ale především ta hořká rezignace, která je jako červ, který kazí duši. Bratři a sestry, to, co prožíváme, je jistě těžká doba, to víme, ale Hospodin se dnes této církve ptá: "Chcete vystoupit z lodi a potopit se do zklamání, nebo mě chcete nechat nastoupit a dovolit, aby se kormidla opět ujala novost mého Slova? Chceš, knězi, zasvěcená osobo, biskupe, jen udržovat minulost, kterou neseš, nebo chceš znovu nadšeně nahodit sítě pro rybolov?" To je to, co po nás Bůh žádá: probudit neklid pro evangelium.

Když si zvykneme a znudíme se a poslání se změní v jakési "zaměstnání", je čas uvolnit místo pro druhé Ježíšovo volání, které nás volá znovu a vždycky. Volá nás, abychom šli, volá nás, abychom znovu vyšli na cestu. Nebojte se tohoto druhého Ježíšova volání. Není to iluze, je to On, kdo přichází a klepe na dveře. A můžeme říci, že to je ten "dobrý" neklid, když se necháme přitáhnout druhým Ježíšovým voláním, tím dobrým neklidem, který vám Portugalcům přináší nesmírnost oceánu: vydat se za břeh ne proto, abychom dobyli svět - ani abychom lovili tresky -, ale abychom ho obohatili útechou a radostí evangelia. Z této perspektivy lze číst slova jednoho z vašich velkých misionářů, otce Antónia Vieiry, zvaného "Paiaçu", velký otec: říkával, že Bůh vám dal malou zemi, abyste se narodili, ale tím, že vás nechal hledět na oceán, vám dal celý svět, abyste zemřeli: "Narodit se v malé zemi, zemřít ve velké: narodit se v Portugalsku, zemřít ve světě" (A. Vieira, Homilie, díl III, svazek VII, Porto 1959, s. 69). Znovu hodit sítě a obejmout svět nadějí evangelia: k tomu jsme povoláni! Není čas zastavit se, není čas vzdát se, není čas zakotvit loďku u břehu nebo se ohlížet zpět; nesmíme před touto dobou utíkat, protože nás děsí, a utíkat se k formám a stylům minulosti. Ne, je to čas milosti, který nám Hospodin dává, abychom se vydali na moře evangelizace a misie.

Abychom to však mohli udělat, musíme se rozhodnout. Rád bych vám ukázal tři volby inspirované evangeliem.

Zprvé, vydat se na moře. To znamená buďte velkorysí. Nebudte zatvrzelí! Vyplujte na moře. Abychom mohli znovu vyhodit sítě na moře, je třeba opustit břeh zklamání a nehybnosti, distancovat se od onoho sladkobolného smutku a ironického cynismu, které nás někdy přepadají tváří v tvář těžkostem. Jakýsi sladký smutek, ironický cynismus. Zpytujeme si v tomto ohledu svědomí. Obnovit naději, ale druhé vydání naděje, zralou naději, naději, která přichází po neúspěchu nebo únavě. Není snadné kultivovat zralou naději. Je třeba to udělat, abychom přešli od poraženectví k víře, jako Šimon, který

navzdory tomu, že se lopotil celou noc, říká: "Na tvé slovo hodím síť" (Lk 5,5). Ale k tomu, abychom každý den důvěřovali Hospodinu a jeho Slovu, nestačí jen slova, je zapotřebí mnoho modlitby. A tady bych vám rád položil otázku, ale ať si každý odpoví sám v sobě: Jak se mám modlit? Jako papoušek, bla, bla, nebo tak, že si dám před svatostánkem siestu, protože nevím, jak s Bohem mluvit? Modlím se? Jak se modlím? Jedině v klanění, jediné před Hospodinem nacházíme chuť a vášeň k evangelizaci. Je to zajímavé: ztratili jsme modlitbu klanění; a všichni, kněží, biskupové, zasvěcení muži a ženy ji musí obnovit: zůstat v tichu před Hospodinem. Matka Tereza, zapojená do tolika věcí v životě, nikdy nezanedbávala adoraci, a to ani ve chvílích, kdy její víra kolísala a ona se ptala, zda je to všechno pravda, nebo ne. Chvilé temnoty, kterými prošla i Terezie od Dítěte Ježíše. V modlitbě pak člověk překonává pokušení pokračovat v "pastoraci ve stylu nostalgie a nářků". V jednom klášteře žila jeptiška - to se opravdu stalo -, která si na všechno stěžovala, a nevím, jak se jmenovala, ale jeptišky jí změnily jméno a říkaly jí "sestra Stížnost". Jak často proměňujeme svou bezmoc, své zklamání ve stížnosti! A tím, že se těchto stížností vzdáme, znovu získáme sílu vydat se na cestu, bez ideologií, bez světskosti. Duchovní světskosti, která do nás vstupuje a z níž se rodí klerikalismus. Klerikalismus nejen kněží: klerikalizovaní laici jsou horší než kněží. Ten klerikalismus, který nás ničí. A jak říkával jeden velký duchovní učitel, tato duchovní světskost - která způsobuje klerikalismus - je jedním z největších zel, která mohou postihnout církve. Překonejte tyto obtíže bez ideologií, bez světskosti, oživení jedinou touhou: aby se evangelium dostalo ke všem. Na této cestě máte tolik příkladů, a protože jsme ponořeni mezi mladé lidi, rád vzpomínám na mladíka z Lisabonu, svatého João de Brito - byl to zdejší chlapec -, který před staletími uprostřed tolika obtíží odešel do Indie a začal mluvit a oblékat se stejně jako ti, které potkával, aby hlásal Ježíše. I my jsme povoláni ponořit své síť do doby, v níž žijeme, vést dialog s každým, učinit evangelium srozumitelným, i když kvůli tomu můžeme riskovat několik bouří. Stejně jako mladí lidé, kteří sem přicházejí z celého světa, aby se postavili obřím vlnám, i my se vydáváme na moře beze strachu; nebojíme se čelit otevřenému moři, protože uprostřed bouře a protivětru nám vychází vstříc Ježíš, který říká: "Odvahu, to jsem já, nebojte se!" (Mt 14,27)". Kolikrát jsme to už zažili? Ať si každý odpoví sám v sobě. A pokud jsme to neudělali, je to proto, že se během bouře něco pokazilo.

Druhá volba: vykonávat pastorační práci společně, všichni společně. V textu Ježíš svěřuje Petrovi úkol vyplout na moře, ale pak mluví v množném čísle a říká "rozhodte síť" (Lk 5,4): Petr vede loď, ale všichni jsou na lodi a všichni jsou vyzváni k rozhození sítí. Všichni. A když chytí velké množství ryb, nemyslí si, že to zvládnou sami, nezacházejí s tímto darem jako s majetkem a soukromým vlastnictvím, ale, jak říká evangelium, "zavolali na své druhy na druhé lodi, aby jim přišli na pomoc" (Lk 5,7). A tak naplnili rybami dva čluny. Jeden znamená osamělost, uzavřenost, nárok na soběstačnost, dva znamenají vztah. Církve je synodální, je to společenství, vzájemná pomoc, společná cesta. To je cílem současné synody, která bude mít svůj první okamžik shromáždění v říjnu. Na církevní lodi musí být místo pro všechny: všichni pokřtění jsou povoláni nastoupit na palubu a hodit síť, osobně se zavázat k hlásání evangelia. A nezapomeňte na toto slovo: všichni, každý. Opravdu se mě dotýká, když mám mluvit o tom, jak otevřít apoštolské perspektivy, ta pasáž z evangelia, kde lidé nejdou na svatební hostinu syna a všechno je připraveno. A co

říká pán, pán hostiny? "Jděte na křižovatky a přiveďte všechny, všechny: zdravé, nemocné, malé i velké, dobré i hříšníky. Všechny." Ať církev nemá hraniční kontroly, aby si vybírala, kdo vejde a kdo ne. Všichni, každý se svým životem na ramenou, se svými hříchy, takový, jaký je, před Bohem, jaký je před životem... Všichni, všichni. Do církve nezavádějme hraniční kontroly. Každý. Je to velká výzva, zvláště v kontextech, kde jsou kněží a zasvěcené osoby unaveni, protože zatímco pastorační potřeby rostou, je jich stále méně. Na tuto situaci se však můžeme dívat jako na příležitost zapojit laiky s bratrským nadšením a zdravou pastorační tvořivostí. Síť prvních učedníků se pak stávají obrazem církve, která je lidskou, duchovní a pastorační "sítí vztahů". Pokud neexistuje dialog, pokud neexistuje spoluzodpovědnost, pokud neexistuje účast, církev stárne. Rád bych to vyjádřil takto: nikdy biskup bez svého presbyterátu a Božího lidu; nikdy kněz bez svých bratří; a všichni společně - kněží, řeholníci a věřící laici - jako církev, nikdy bez ostatních, nikdy bez světa. Bez svěskosti, ale ne bez světa. V církvi si navzájem pomáháme, podporujeme se a jsme povoláni šířit konstruktivní klima bratrství i navenek. Na jednom místě svatý Petr píše, že jsme živými kameny, které se používají pro stavbu duchovní budovy (srov. 1 Petr 2,5).

Rád bych dodal toto: vy, portugalští věřící, jste také "calçada", jste drahokamy té přívětivé a zářivé dlažby, po které musí kráčet evangelium: nesmí chybět ani jeden kámen, jinak je to hned znát. To je církev, kterou jsme s Boží pomocí povoláni budovat!

A konečně třetí volba: staňte se rybáři lidí. Nebojte se toho. To není proselytismus, to je hlásání evangelia, které je výzvou. V tomto krásném obraze Ježíš, abyste byli rybáři lidí, svěřuje učedníkům poslání vyplout na moře světa. V Písmu je moře často spojováno s místem zla a nepříznivých sil, které lidé nedokážou ovládnout. Proto lovit lidi a vytahovat je z vody znamená pomáhat jim povstat z míst, kde se potopili, zachraňovat je před zlem, které jim hrozí utopením, křísit je ze všech forem smrti. To však bez proselytismu, ale s láskou. A jedním ze znaků, že některá církevní hnutí jdou špatným směrem, je proselytismus. Když církevní hnutí nebo diecéze, biskup, kněz, řeholník nebo laik proselytizuje, není to křesťanské. Křesťanské je zvat, přijímat, pomáhat, ale bez proselytismu. Evangelium je ve skutečnosti hlásáním života v moři smrti, svobody ve víru otroctví, světla v propasti temnoty. Jak uvádí svatý Ambrož, "nástroje apoštolského rybolovu se podobají sítím: síť totiž nezpůsobují smrt toho, kdo se do nich chytí, ale udržují ho při životě, vytahují ho z hlubin ke světlu" (Exp. Luc. IV, 68-79). V dnešní společnosti, dokonce i zde v Portugalsku, je tolik temnoty, a to na všech stranách. Máme pocit, že chybí nadšení, odvaha snít, síla čelit výzvám, důvěra v budoucnost; a mezitím se pohybuje v nejistotě, v nejistotě, zejména ekonomické, v chudobě sociálního přátelství, v nedostatku naděje. Nám jako církvi je svěřen úkol ponořit se do vod tohoto moře tím, že vrhneme síť evangelia, aniž bychom ukazovali prstem, aniž bychom obviňovali, ale tím, že lidem naší doby přineseme nabídku života, Ježíšovu nabídku: Přinášet objetí evangelia, zvat na hostinu v multikulturní společnosti; přinášet blízkost Boží v situacích nejistoty, chudoby, která narůstá, zejména mezi mladými; přinášet Kristovu lásku tam, kde je rodina křehká a vztahy zraněné; předávat radost Ducha tam, kde vládne demoralizace a fatalismus. Jeden z vašich spisovatelů napsal: "Abychom se dostali do nekonečna, a já věřím, že se tam dostat můžeme, potřebujeme přístav, jen jeden, bezpečný, a z něj odplout směrem k Nekonečnu." (F. Pessoa, Livro do Desassossego, Lisabon 1998, 247).

Sníme o portugalské církvi jako o "bezpečném přístavu" pro každého, kdo čelí plavbám, ztroskotáním a bouřím života!

Drazí bratři a sestry: všichni, laici, řeholníci a řeholnice, kněží, biskupové, všichni, nebojte se, nahodte síť. Nežijte obviňováním: "tohle je hřích, tohle není hřích". Ať všichni přijdou, pak si promluvíme, ale ať nejprve slyší Ježíšovo pozvání, pak teprve pokání, pak přijde Ježíšova blízkost. Prosím, ať v církvi nejsou hraniční kontroly: sem vstupte vy, spravedliví, ti, kdo jsou řádně sezdáni, a venku zůstanou všichni ostatní. Ne. Církev není toto. Spravedliví i hříšníci, dobří i zlí, všichni, všichni. Kéž nám tedy Hospodin pomůže, abychom si v tom udělali pořádek. Ale všichni. Děkuji vám ze srdce, bratři a sestry, za toto naslouchání -snad nebylo nudné! -, děkuji vám za to, co děláte, za příklad, zvláště ten skrytý, a za stálost, za to, že každý den vstáváte, abyste znovu začali nebo pokračovali v tom, co jste začali. Jak říkáte: Muito obrigado! [Děkuji velice!] Za to, co děláte... A svěřuji vás Panně Marii Fatimské, do péče Anděla Portugalska a pod ochranu vašich velkých světců, zvláště zde v Lisabonu svatého Antonína, neúnavného apoštola - ukradeného těmi z Padovy - inspirovaného kazatele, učedníka evangelia pozorného k neduhům společnosti a plného soucitu s chudými: kéž se za vás svatý Antonín přimlouvá a dá vám radost z nového zázračného úlovku. Pak mi to povyprávíte. A prosím, nezapomeňte se za mě modlit. Děkuji vám!

Papež František